صرفه جویی و مدیریت هزینه در بهره برداری از آزمایشگاه

● امیر محسن خاجی
دانشجوی ارشد رشته علوم اقتصادی، گرایش توسعه اقتصادی و برنامه ریزی
انجمن دکترای علوم آزمایشگاهی تشخیص طبی ایران
amirmohsenkhaji@gmail.com

چکیده

صرفــه جویی کم مصــرف کردن نیســت، بلکه مدیریت هزینه‌ها برای آنچه که در اختیار قرار گرفته می‌باشــد. برای صرفه جویــی و بهره برداری بهینه در هــر مرکز باید روی کلیدی‌ترین هسته و قسمت آن یعنی مدیریت تمرکز کرد. مدیریت فرآیند به کارگیری مؤثــر و کارآمد منابع مادی و انسانی در برنامه ریزی، سازمان دهی، بسیج منابع و امکانات، هدایت و کنترل است که برای دستیابی به اهداف سازمانی و بر اســاس نظام ارزشی مورد قبول، صورت می‌گیرد. مدت زمانی اســت که مراکز آزمایشگاهی با بحران مالی و تهدید ورشکستگی رو برو شده‌اند. از جمله دلایل این مهم، می‌توان به تأثیر ســوء مدیریت تجهیزات، انبار و خرید مواد مصرفی اشاره کرد.

از نکات دیگــری که مربوط به حوزه مدیریت می‌باشــد و تأثیر مســتقیم بر درآمد آزمایشــگاه دارد، برخورد مدیر با پرســنل و تأثیر آن بر روی مراجعین اســت. اگر شما به عنوان یک رئیس یا مدیر برخورد مناســبی با کارمندانتان داشــته باشید، تأثیر مثبت آن را در جذب مشتری و درآمد آزمایشگاه و ســود اقتصادی مرکزتان خواهید دید، این در حالی اســت که عکس این جریان نیــز وجود دارد. انتخاب نیروی کار بر روی هزینه و درآمد آزمایشــگاه، تأثیر قطعی و مســتقیم دارد به طوری که هم می‌تواند آزمایشــگاه شما را در منطقــه و فراتر از آن به یک برنــد تبدیل کند و هم می‌تواند آن را در معرض ورشکســتگی قــرار دهد پس در انتخاب پرسنلتان بسیار دقت داشته باشید که این امر جزو اصول اولیه و مهم مدیریتی می‌باشــد. بــه این نکته توجه داشته باشــید که برای انتخاب یک کارمند خوب برای یک آزمایشــگاه باید شاخص‌هایی چون مهارت رفتار با مشتری، مهــارت مدیریت زمان، مهارت کار تیمی، مهارت ارتباطی و مهارت اخلاق حرفه‌ای را مد نظر قرار دهید.

جدا از این موضوعات، خالی از لطف نیســت که به بحث پرداخــت مالیات هــم بپردازیم که می‌تــوان گفت تمامی مراکز آزمایشگاهی درگیر آن هستند. طبق قانون، صاحبان مشــاغل براســاس نوع و حجم فعالیت مجبور به تســلیم مالیات به اداره دارایی هســتند که این امر تبدیل به دغدغه صاحبان آزمایشــگاه‌ها شده است. در ادامه به تفصیل راجع به موضوعات فوق توضیح داده خواهد شد.

کلید واژه: آزمایشــگاه، صرفه جویــی، مدیریت، مالیات، اظهارنامه

❑ مقدمه

برخــی از افراد تصــور می‌کنند، صرفه‌جویــی یعنی؛ در

[Downloaded from labdiagnosis.ir on 2026-11-11]

تاریکی بنشـــینیم و لامپ را روشـــن نکنیم یا دو هفته یک بار حمام برویم، تا آب کمتری مصرف شود صرفه جویی کم مصرف کردن نیســـت، بلکه مدیریت هزینه‌ها برای آنچه که در اختیار قرار گرفته می‌باشد. به عبارت دیگر، صرفه جویی به مفهوم مصرف چیزی به شکل درست و مناسب آن است. این مســـئله برای ایجاد تعادل میان درآمد و هزینه بســـیار مهم و اساســـی است و در حوزه اقتصاد خانواده نیز می‌تواند تأثیر گذار و سرنوشت ساز باشد.

حـــال می‌خواهیـــم در این مقالـــه، مواردی را بررســـی و راهکارهایـــی را ارائـــه دهیم تا با اســـتفاده از آن بتوان از آزمایشگاه بهره وری بیشتر و در هنگام هزینه‌ها صرفه جویی مضاعفی را داشـــته باشـــیم و با مدیریت درست و کاربردی آزمایشگاه‌ها و مراکز پزشکی بتوانیم نهایت استفاده را از این مراکز داشته باشیم.

❑ تعریف مدیریت و ارتباط آن با آزمایشگاه

برای آن که بتوانید از آزمایشگاه خود بهره برداری بهینه داشته باشید و در هزینه‌های آن به صورت درست و کاربردی صرفه جویی کنید، باید روی کلیدی‌ترین هســـته و قسمت آزمایشـــگاه یعنی مدیریت آن تمرکز کرد. حال باید بدانیم تعریف مدیریت چیســـت. مدیریت فرآیند به کارگیری مؤثر و کارآمد منابع مادی و انسانی در برنامه ریزی، سازماندهی، بســـیج منابع و امکانـــات، هدایت و کنترل اســـت که برای دستیابی به اهداف ســـازمانی و بر اساس نظام ارزشی مورد قبـــول، صورت می‌گیرد. به بیان دیگر، مدیریت به کارگیری علم و هنر در هماهنگی و هدایت منابع مالی یا انســـانی و یا هر دو، در رسیدن به هدف با حداکثر کارایی است.

به این مهم توجه داشـــته باشـــید که اصلی‌ترین و تعیین کننده ترین معیار در هر سیســـتمی، مدیریت آن می‌باشد. جالب اســـت بدانید دانـــش مدیریت در آزمایشـــگاه برای اولین بار توســـط لیندبرگ و کلرک در سال ۱۹۸۴ میلادی تعریف شد و بعدها این علم توسط انجمن متخصصان علوم آزمایشـــگاهی ایالات متحده آمریکا (ASCLS) براســـاس معیارهای زیر تبیین گردید:

۱- آزمایشگاه سازمانی است حرفه‌ای که بدنه اصلی آن را دانش فنی تشکیل می‌دهد.

۲- حـــوزه عمل و اصول اخلاقی حاکم بر آن که پیروی از یک سری استانداردهاســـت، این سازمان را از سایر حوزه‌ها متمایز نموده است.

۳- در این ســـازمان افراد باید به طور دائمی وجهه و شان تخصصی‌شان را ارتقا بخشند.

۴- تأییدیه صلاحیت کارکنان آزمایشـــگاه در کشورهای مختلف بر عهده مراکز آموزشی و یا انجمن‌های آزمایشگاهی می‌باشد. (آژانس تأیید صلاحیت)

۵- رده‌های تخصصی مختلف علوم آزمایشـــگاهی توسط آزمون‌های متناسب با آن سنجیده می‌شود.

❑ چرا مدیریت هزینه یک ضرورت است؟

اینک می‌خواهیم به این مطلب بپردازیم که چرا مدیریت هزینه یک ضرورت است. مدت زمانی است با توجه به درآمد ورودی محدود و هزینه‌های متعدد مستقیم و غیر مستقیم و مخفی که در آزمایشگاه وجود دارد، مراکز آزمایشگاهی با تهدید جدی ورشکســـتگی مواجه گردیده‌اند و تعداد زیادی از مراکز آزمایشـــگاهی نیز تعطیل شده‌اند به خصوص مراکز آزمایشـــگاهی کوچک و متوسط با توان اقتصادی پایین که عملاً به کارمندان ثابت شـــرکت‌های بزرگ فروشنده کیت و تجهیـــزات تبدیل شـــده‌اند و عمده درآمدهـــای نقدی و بیمه‌ای خویش را برای خرید مواد مصرفی و قسط تجهیزات و حقـــوق کارکنان و ســـایر هزینه‌های مخفی سرســـام آور پرداخت می‌نمایند.

دلایـــل اصلـــی این بحـــران مالـــی از نگاه همـــکاران و انجمن‌های صنفی و وزارت بهداشت شامل مواردی نظیر غیر واقعی‌بودن تعرفه‌ها – عدم نظارت بر رشد قیمت تجهیزات و مـــواد مصرفی آزمایشـــگاه - عدم حمایت ســـازمان‌های بیمه گر–تـــوان مالی پایین مراجعیـــن در دریافت خدمات آزمایشـــگاهی می‌باشـــد که همه این موارد، دلایل منطقی، درســـت و غیر قابل انکار می‌باشـــند و جای بحثی ندارد و حل و فصل عمده این موارد از دســـت جامعه آزمایشگاهیان خارج اســـت ولی متاســـفانه تنها بحثی که توجه و نگاهی جدی و عمیق به آن نشده است و کاملاً قابل کنترل توسط آزمایشگاه می‌باشد بحث علمی مدیریت هزینه‌ها و استقرار کاربردی و اثر بخش سیســـتم مدیریت کیفیت می‌باشد که

[Downloaded from labdiagnosis.ir on 2026-11-11]

ضعف ما در این حوزه ناشی از نگاه کمرنگ به حوزه مدیریت اثر بخش منابع در بخش آزمایشگاه است.

حال بایـد نگاهی به مدیریت تجهیـزات و مواد مصرفی بیاندازیم و تأثیر آن را بر هزینه‌های آزمایشگاه مورد سنجش قرار دهیم.

❑ تأثیر سوء مدیریت تجهیزات و مواد مصرفی برهزینه های آزمایشگاه

۱- فقـدان آمـوزش کاربردی و جامـع تجهیزات جهت کاهش نیاز به سرویس‌های غیر ضروری شرکت پشتیبان و کاهش هزینه‌های سـالیانه سرویس و تعمیر دستگاه توسط شرکت.

۲- فقدان ایجاد قدرت حل مسئله و عیب یابی تجهیزات در کارکنان فاقد اطلاعات کافـی که منجر به افزایش قابل ملاحظه دور ریز معرف‌ها و مصرف بهینه کنترل و کالیبراتور در تجهیزات می‌گردد.

۳- فقدان برنامه نگهداری پیشـگیرانه تجهیزات با هدف افزایـش طول عمـر و عملکرد تجهیـزات منجر به کاهش طول عمر تجهیزات قبل از ده سـال مقرر شده و هزینه‌های سرویس و تعمیر و نگهداری را تا چند برابر افزایش می‌دهد که قابل محاسبه و بررسی با شاخص‌های عملکردی می‌باشد.

۴- عدم آموزش صحیح پرسـنل و نیروهای آزمایشگاهی کـه منجر به دوباره کاری بیهوده و عدم اسـتفاده بهینه از توانایی‌های عملکردی مفید تجهیزات می‌گردد.

۵ – عـدم خریـد و انتخاب بهینه تجهیـزات با کیفیت متناسب با فعالیت و حجم کار و تنوع تست مرکز آزمایشگاهی که نهایتاً منجر به عـدم کارکرد فعال و کامل تجهیزات در آزمایشگاه و کاهش بهره وری تجهیزات می‌گردد.

❑ تأثیر سوء مدیریت انبار و خرید بر هزینه‌های آزمایشگاه

۱- فقدان یک نرم افزار هوشمند انبار و متصل به سیستم نرم افزار مرکزی آزمایشـگاه جهت استخراج اطلاعات تعداد و ریالی تسـت‌های انجام شده به ازای تعداد مصرف شده و عدم اشراف دقیق مدیریت آزمایشگاه به میزان مصرف دقیق تست و میزان نامشـخص بودن مواد اولیه معیوب مصرفی در ماه.

۲- فقدان سیسـتم کنترل دما و رطوبت استاندارد انبار منجـر به افزایش خرابی مواد غیـر یخچالی انبار و افزایش دور ریز می‌گردد.

۳- فقدان بیمه کامل انبار و عدم نصب سیستم اطفا حریق یا هشـدار دهنده انبار و افزایش هزینه‌های ناشی از حوادث غیر مترقبه در انبار مرکزی آزمایشگاه (آتش سوزی و ...)

۴- فقـدان برنامه جهت تصدیق مناسـب کیت‌ها قبل از ورود از انبـار به بخش‌ها منجر بـه افزایش ورود کیت‌های معیوب و تاریخ نزدیک به بدنه فنی و هدر رفت منابع ریالی می‌گردد.

❑ برخورد مدیر با پرسـنل دفتری و تأثیر آن بر مراجعین

نکاتـی که در بالا ذکر شـد مربوط به سـوء مدیریت در حوزه‌هـای مختلف بـود اما مسـئله‌ای که اینـک به آن می‌پردازیم، بر درآمد و اقتصاد آزمایشـگاه تأثیر مسـتقیم دارد. نارضایتی از آزمایشـگاه و عدم رضایت مشتری باعث کم شدن درآمد و به وجود آمدن مشکلات مالی– اقتصادی برای آزمایشـگاه و مرکز پزشـکی می‌شـود. این نارضایتی می‌تواند مربوط به سـرگردانی و اتلاف وقت بیمار، برخورد نامناسـب پرسنل با بیمار و مراجعه کننده، اشتباه و خطای پرسنل در حوزه آزمایشگاه و امور جاری باشد. رفتار مدیریت آزمایشـگاه با کارمندان بیان‌گر ارزش‌هـا، جایگاه فکری و میزان تعهد اسـت. این امر سـبب وفاداری یا عدم وفاداری مشتریان نسبت به آزمایشگاه می‌شود.

یکـی از مهم‌ترین بخش‌های مدیریـت، رفتار و برخورد مناسـب با پرسنل اسـت. کارکنان شـما تأثیر مستقیمی بر مشـتریان دارند و اگـر نحوه برخورد و نوع رفتار شـما با کارمندان، حرفه‌ای و درسـت نباشـد، قطعـاً در جذب مشـتری اثرات منفی خواهد داشـت. اگر شما با کارمندان رفتار مناسـبی را داشته باشید، نیروی شما با ارباب رجوع و مشـتری رفتار خوب و به جایی خواهد داشت که این امر به تدریج سـبب رونق آزمایشگاه و برند شدن آن می‌شود. این را به خاطر داشته باشید که رفتار یک مدیر نباید به گونه‌ای باشد که کارمند از آن سوء استفاده کند.

[Downloaded from labdiagnosis.ir on 2026-11-11]

❑ تأثیر انتخاب نیروی کار بر هزینه‌های آزمایشگاه

هزینه نیروی کار و میزان دستمزد، از عوامل بسیار مهم و تأثیر گذار بر تقاضای نیروی کار از سوی کارفرمایان است. همان گونه که می‌دانیم، کارفرما و کارمند در هر شرکت و مرکزی، چه پزشکی و چه غیر پزشکی، در کنار اهداف دیگر به دنبال سود نیز هستند که یکی از ابزار نیل به این هدف، به حداقل رساندن هزینه‌ها می‌باشد، اما باید به این مهم توجه داشت که این کار باعث ایجاد مشکلات دیگر نشود. ارزیابی صلاحیت نیروی کار آزمایشگاه در بدو استخدام و در حین کار و حفظ آن نیرو برای مجموعه آزمایشگاهی منجر به کاهش هزینه‌های آشکار و پنهان اقتصادی می‌شود؛ که نمونه‌ای از این هزینه‌ها، هزینه‌های سالیانه سرویس و تعمیر تجهیزات و وسایل آزمایشگاهی و پزشکی است.

عدم اشراف کارمند به نحوه صحیح کار با تجهیزات پزشکی و آزمایشگاهی علاوه بر استهلاک زودرس تجهیزات و در برداشتن هزینه اضافی برای مجموعه، می‌تواند مشکلات جدی‌تر و اساسی‌تری را همچون به خطر افتادن جان بیماران و پیامدهای ناشی از این خطر را به همراه داشته باشد. در هنگام مصاحبه و ارزیابی نیروی کار جدید برای آزمایشگاه، به این مسئله توجه داشته باشید که او در جایگاهی اشتباه استخدام نشود.

شما برای استخدام پرسنل جدیدتان باید شاخص‌هایی را متناسب با محیط کار آزمایشگاهی که در آن مشغول به فعالیت هستید در نظر بگیرید؛ که به عنوان مثال در ادامه به تعدادی از این شاخص‌ها و مهارت‌ها اشاره کرده‌ایم.

۱- مهارت رفتار با مشتری: از دلایل عمده از دست دادن یک مشتری، برخورد نادرستی است که با او می‌شود. نتیجه بی‌تفاوتی در برخورد با مشتری، از دست دادن او می‌باشد.

۲- مهارت مدیریت زمان: مدیریت زمان عنوان مهارتی است که به شما کمک می‌کند تمام کارهای خود را سروقت و به موقع انجام دهید و هیچ گاه دچار کمبود زمان نشوید. در مدیریت زمان باید کارها در ساعت مشخصی انجام شود بنابراین نباید زمان‌های زیادی را برای کارهای فرعی قرار داد زیرا صرف این زمان باعث می‌شود کارها به موقع انجام نشوند.

۳- مهارت کار تیمی: که به معنای توانایی همکاری اثر بخش با دیگران برای دستیابی به اهداف، بدون تکیه بر روابط رسمی سازمانی و موقعیت‌های افراد در چارت‌های رسمی است.

۴- مهارت ارتباطی: مهارت ارتباطی آنقدر مهم است که به تمام جنبه‌های زندگی شخصی، اجتماعی و کاری مربوط می‌شود. در این مهارت باید انتقال افکار و احساسات به صورت دو طرفه باشد؛ گر چه مهارت ارتباطی شامل مذاکره و گفت و گو است اما مهارت غیر کلامی همچون زبان بدن و حالات صورت را در بر می‌گیرد.

۵- مهارت اخلاق حرفه‌ای: می‌توان از مفهوم اخلاق حرفه‌ای به معنای اخلاق کار و اخلاق مشاغل هم استفاده کرد. اصطلاحاتی چون Work Ethics یا Professional Ethics معادل اخلاق کاری یا اخلاق حرفه‌ای در زبان فارسی است. رعایت اخلاق حرفه‌ای در محیط کار، امری لازم و ضروری است تا از یک سو محیط کاری دچار تزلزل نگردد و از سوی دیگر اهداف بلند مدت محیط به ثمر برسد.

اغلب اوقات در برخی از آزمایشگاه‌ها به این مورد برخورد کرده‌ایم که علاوه بر هماهنگ نبودن دخل و خرج آزمایشگاه و پرداخت هزینه‌های اضافی و نا به جا، باید مبلغی را به عنوان مالیات به سازمان امور دارایی پرداخت کنیم که این امر خود به تنهایی فشار زیادی را بر مرکز آزمایشگاهی وارد می‌کند. حال باید به فکر راه حلی باشیم که با آن بتوان با توجه به قوانین حاکم از مقدار این مبلغ به صورت موجه و عادلانه کاست. طبق قانون، صاحبان مشاغل براساس نوع و حجم فعالیت به گروه‌های مختلفی تقسیم می‌شوند که مکلف به تسلیم اظهارنامه مالیاتی هستند.

❑ اظهار نامه مالیاتی چیست؟

اظهارنامه مالیاتی در واقع کارنامه مالی یک سال کاری شرکت یا شخص است که جهت محاسبه مقدار مالیات به سازمان امور مالیاتی ارائه می‌گردد. این اظهارنامه مالیاتی هر ساله باید توسط این شرکت‌ها و مؤسسات و اشخاص حقیقی به سازمان امور مالیاتی جهت محاسبه مالیات تحویل داده شود و همه آن‌ها موظف هستند که تمامی بندهای اظهارنامه را تکمیل کنند.

[Downloaded from labdiagnosis.ir on 2026-11-11]

❑ سال مالی و سال مالیاتی

وقتی در مورد اظهارنامه مالیاتی صحبت می‌شود، سال مالیاتی اصطلاحی است که فراوان به چشم می‌خورد. سال مالیاتی عبارت است از یک سال شمسی که از اول فروردین هر سال شروع و به آخر اسفند همان سال ختم می‌شود. توجه داشته باشید که در مورد اشخاص حقوقی مشمول مالیات که سال مالی آن‌ها بر اساس اساسنامه با سال مالیاتی مطابقت نمی‌کند، درآمد سال مالی آن‌ها به جای سال مالیاتی مبنای محاسبه مالیات قرار می‌گیرد.

در نهایت ذکر این نکته ضروری است که طبق قانون قدیم، مهلت تسلیم اظهارنامه مالیاتی حداکثر تا پایان چهار ماه شمسی پس از انقضاء مالی است پس بدیهی است اگر سال مالی شرکتی با سال مالیاتی مطابقت داشته باشد، برای تحویل اظهارنامه مالیاتی تا ۳۱ تیرماه فرصت داشت اما طبق قانون جدید برای اشخاص حقیقی تا ۳۱ خردادماه و برای اشخاص حقوقی تا ۳۱ تیرماه مهلت وجود دارد.

شاید بسیاری از آزمایشگاه‌ها و مجموعه‌های پزشکی در صرفه جویی هزینه‌ها و به حداقل رساندن آن، به این نکته مهم و اساسی توجه نکنند که نوع پر کردن اظهار نامه و توجه به قوانین مالیاتی آزمایشگاه‌ها می‌تواند تأثیر به سزایی در مبلغی که سازمان امور مالیاتی برای آن‌ها تعیین می‌کند، داشته باشد.

❑ اظهار نامه مالیاتی

مودیان مالیاتی باید بر این مهم توجه داشته باشند که حتماً در تاریخ معین نسبت به پر کردن اظهار نامه مالیاتی اقدام نمایند چرا که پر نکردن اظهارنامه به منزله از دست دادن بخش زیادی از معافیت‌ها و فرصت‌ها است.

اولین مزیت تکمیل اظهارنامه، استفاده از معافیت‌های مالیاتی است. دومین مزیت تکمیل اظهارنامه در زمان مقرر، عدم تعلق جریمه است. بنابر قانون، اگر اظهارنامه خود را تکمیل نکنید باید ۳۰ درصد مالیات را به عنوان جریمه بپردازید. البته به این نکته توجه داشته باشید ارائه اظهارنامه الزاماً به معنای پرداخت نیست، در برخی موارد صرفاً ارائه اطلاعات است.

براساس اصلاحیه قانون مالیات‌های مستقیم، برخی معافیت‌ها شامل حال شما می‌شود. مهم‌ترین این معافیت‌ها در ماده ۸۴ قانون مالیات‌های مستقیم درج شده است که مطالعه آن خالی از لطف نیست.

طبق ماده ۱۹۲ قانون مالیات‌های مستقیم اگر مؤدی به هر دلیلی، در موعد مقرر، اظهارنامه مالیاتی را تسلیم نکند و کد رهگیری دریافت نکند، مشمول جریمه غیر قابل بخشودگی معادل ۳۰ درصد مالیات متعلق خواهد شد. این جریمه، برای اشخاص حقوقی و صاحبان مشاغل بوده و جریمه غیر قابل بخشودگی برای مودیان حقیقی، معادل ۱۰ درصد مالیات متعلق می‌باشد.

❑ توصیه‌هایی برای مودیان سال اولی مشاغل

نکته‌ای که باید به آن توجه کرد این است که برای تکمیل اظهارنامه نیاز به ثبت نام در سامانه سازمان امور مالیاتی، دریافت کد رهگیری، نام کاربری و رمز عبور دارید.

❑ نحوه شناسایی درآمد مشمول مالیات بیمارستان‌ها، سایر مراکز تشخیصی و درمانی و پزشکان معالج

با توجه به سؤالات و ابهامات مطروحه از سوی ادارات کل امور مالیاتی در خصوص چگونگی رسیدگی به عملکرد مالیات بر درآمد بیمارستان‌ها و سایر مراکز تشخیصی و درمانی و تعیین ماخذ درآمد مشمول مالیات آنان، موارد ذیل را مقرر می‌دارد:

❑ الف: جایگاه حقوقی بیمارستان‌ها و مراکز تشخیصی و درمانی در قانون مالیات‌های مستقیم

۱- بیمارستان‌ها و مراکز درمانی در قالب دو شخصیت حقوقی و حقیقی اقدام به فعالیت می‌نمایند.

۲- صاحبان بیمارستان‌هایی که در قالب اشخاص حقیقی اقدام به فعالیت می‌نمایند طبق جزء ردیف ۴ بند ب ماده ۲ آئین نامه اجرایی مربوط به دفاتر، اسناد و مدارک و روش‌های نگهداری آن‌ها اعم از ماشینی (مکانیزه) و دستی و نمونه اظهارنامه مالیاتی و نیز نحوه ارائه آن‌ها برای رسیدگی و تشخیص درآمد مشمول مالیات موضوع ماده ۹۵ قانون مالیات‌های مستقیم اصلاحی مصوب ۱۳۹۴/۰۴/۳۱

[Downloaded from labdiagnosis.ir on 2026-11-11]

بـــرای عملکرد ســـال ۱۳۹۵ و بـــه بعـــد و همچنین طبق ردیف ۶ بند الف ماده ۹۶ قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ مکلف به نگهداری دفتر روزنامه و کل موضوع قانون تجارت بوده و به موجب ماده ۱۰۰ قانون مالیات‌های مستقیم مکلفند نســـبت به تسلیم اظهارنامه مالیاتی شامل ترازنامه و حســـاب سود و زیان مطابق نمونه‌هایی که توسط سازمان امور مالیاتی کشـــور تعیین می‌شود در موعد مقرر اقدام نمایند.

۳- بیمارســـتان‌هایی که در قالب اشخاص حقوقی اقدام به فعالیـــت می‌نمایند طبق ماده ۱۱۰ قانـــون مالیات‌های مستقیم مکلف به تسلیم اظهارنامه و ترازنامه و حساب سود زیان در موعد مقرر می‌باشند.

❑ ب: نحوه شناسایی و ثبت درآمدها و محاسبه درآمد مشمول مالیات

۱- درآمـــد حاصل از ســـرویس‌های تشـــخیصی و درمانی در صورتی که بین بیمارســـتان و پزشـــک قرارداد مشـــارکت تنظیم گردیده باشـــد. در موارد ارائه سرویس‌های تشخیصی و درمانی که بین بیمارســـتان و پزشک قرارداد مشارکت منعقد و بیمارســـتان با توجه به قرارداد منعقده نســـبت به شناسایی درآمد خود به نســـبت تعیین شـــده در قرارداد اقدام و ســـهم پزشک را به حساب پزشک منظور یا پرداخت می‌کند، در این صورت به نســـبت سهم درآمد خود به شـــرح قرارداد مشمول مالیات خواهد بود.

۲- درآمد حاصل از ســـرویس‌های تشـــخیصی و درمانی بیمارســـتان با کمک سایر پزشـــکان در قالب قرارداد خدمات پزشکی در مورد ارائه سرویس‌های تشخیصی و درمانی توسط بیمارستان با استفاده از خدمات سایر پزشکان در قالب قرارداد حق الزحمه ای، کل درآمد ارائه خدمات تشـــخیصی و درمانی به عنوان درآمد بیمارســـتان با رعایت مقررات مشمول مالیات خواهد بود. در این صورت در موارد رسیدگی به دفاتر و اسناد و مدارک، هزینه خدمات ارائه شـــده توسط پزشکان مذکور با رعایت مقررات به عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی می‌باشد.

۳- درآمـــد حاصل از ســـرویس‌های تشـــخیصی و درمانی بیمارستان‌ها با کمک پزشـــکان مستخدم (حقوق بگیران) در موارد ارائه سرویس‌های تشخیصی و درمانی توسط بیمارستان با اســـتفاده از خدمات پزشکان مســـتخدم (حقوق بگیر)، کل درآمـــد ارائه خدمات تشـــخیصی و درمانی بـــه عنوان درآمد بیمارســـتان با رعایت مقررات مشمول مالیات و هزینه حقوق نیز به عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی بیمارستان خواهد بود.

۴- ســـایر درآمدهـــای بیمارســـتان‌ها و مراکز تشـــخیصی و درمانی شـــامل درآمـــد کترینگ، هتلینگ، آزمایشـــگاه و داروخانه و سایر بخش‌های خدماتی و بازرگانی نیز با رعایت مقررات جزء درآمدهای مشـــمول مالیات می‌باشند و چنانچه بخشـــی از خدمات به صورت قرارداد اجـــاره صورت پذیرد، درآمدهای مذکور طبـــق مفاد قرارداد محاســـبه و با رعایت مقررات مشمول مالیات خواهد بود.

❑ ج: نکات قابل توجه در رسیدگی

رسیدگی عملکرد

۱- در زمان رسیدگی به حســـاب درآمدهایی که به طریق مشارکت در دفاتر بیمارستان شناسایی شده است گروه‌های رســـیدگی ضمن اخذ قرارداد مشارکت و نحوه تفکیک درآمد بیمارستان و پزشک، طبق قراردادهای فی ما بین اقدام لازم به عمل آورند و در صورت عدم ارائه قرارداد مشارکت، کل درآمد حاصله به عنوان درآمد بیمارستان تلقی خواهد شد.

۲- گروه‌هـــای رســـیدگی کننـــده مالیاتی ضمن بررســـی قراردادهـــای مذکور و انطباق آن با مبالغ ثبتی، از رعایت مفاد قـــرارداد در ثبت و شناســـایی درآمد و مبالغ منظور شـــده به حساب پزشکان اطمینان حاصل نمایند.

۳- نحوه شناسایی درآمد حاصل از سرویس‌های تشخیصی و درمانی بیمارســـتان‌ها و ســـایر مراکز تشخیصی و درمانی به صورت تعهدی بوده و در زمان صدور صورتحســـاب می‌بایست نسبت به شناسایی کل درآمد حاصله اقدام نمایند (عدم وصول بخشی از خدمات ارائه شده در زمان صدور صورتحساب به علت پوشش بیمه‌ای مانع از شناسایی درآمد حاصله نخواهد بود). در صورتی که بخشی از مستندات ارسالی برای شرکت‌های بیمه‌ای به هر دلیل مورد پذیرش واقع نشده باشد، درصورت شناسایی درآمد، برگشت آن از نظر مالیاتی با ارائه مستندات مربوط قابل پذیرش خواهد بود.

۴- گروه‌های رسیدگی کننده می‌بایست علاوه بر استخراج اطلاعات بیمارستان‌ها از ســـامانه‌های اطلاعاتی موضوع ماده

[Downloaded from labdiagnosis.ir on 2026-11-11]

۱۶۹ قانون مالیات‌های مستقیم نسبت به استعلام از مراکز بیمه‌ای اقدام نموده و ضمن تطبیق اطلاعیه‌های به دست آمده با درآمدهای حاصله، نسبت به بررسی میزان سهم شرکت بیمه گذار و مبالغ ناخالص پرداختی و نحوه ثبت درآمدهای شناسایی شده آن در دفاترکه قبلاً ذکر گردیده است اطمینان حاصل نمایند.

۵- در زمان رسیدگی و تعیین درآمد مشمول مالیات به صورت علی الراس، در آمد مشمول مالیات بیمارستان‌ها از منابع حاصل از خدمات درمانی و تشخیصی بر مبنای نحوه شناسایی آن‌ها که در بندهای فوق ذکر گردیده است پس از اعمال ضرایب مناسب محاسبه می‌گردد.

رسیدگی حقوق

۱- هر دو گروه از اشخاص بیمارستانی (حقیقی و حقوقی) مکلف به تسلیم فهرست مالیات حقوق پرداختی می‌باشند.

۲- کلیه پرداخت‌های صورت گرفته به هر نحو به پزشکان معالج مستخدم بیمارستان مشمول مالیات حقوق می‌باشد. در اجرای ماده ۳ آیین نامه موضوع تبصره ۳ ماده ۱۶۹ قانون مالیات‌های مستقیم اصلاحی مصوب ۱۳۹۴/۰۴/۳۱ صاحبان مشاغل مکلف به ثبت نام، می‌بایست برای هر واحد شغلی یا برای هر محل، جداگانه در نظام مالیاتی ثبت نام نمایند و همچنین در اجرای تبصره یک ماده ۳ مذکور چنانچه صاحبان مشاغل موضوع این آیین نامه براساس مجوز صادره از طرف مراجع ذی صلاح، بیش از یک محل فعالیت برای همان مجوز داشته باشند، برای تمامی این محل‌ها فقط یک ثبت نام صورت خواهد گرفت و بنا بر اعلام مؤدی یکی از این محل‌ها، به عنوان محل اصلی فعالیت مشخص و سایر محل‌ها به عنوان شعبه منظور خواهد شد. در صورت عدم انتخاب مؤدی، تعیین محل اصلی فعالیت به تشخیص سازمان خواهد بود. پزشکان معالج ضمن رعایت آیین نامه مربوط می‌بایست درآمد مطب‌های خصوصی‌شان در داخل و خارج از بیمارستان‌ها و کلیه درآمدهای حاصل از قراردادها را در اظهارنامه مالیاتی خود ابراز نموده و ماموران مالیاتی می‌بایست درآمد مشمول مالیات آن‌ها را محاسبه و به آدرس قانونی پزشک معالج و یا آدرس بیمارستان طرف قرارداد ابلاغ و مالیات مربوطه را مطالبه نمایند.

❑ نتیجه گیری

با توجه به شرایط اقتصادی حال حاضر، درآمد ورودی محدود آزمایشگاه‌ها و خرج و مخارج مستقیم و غیر مستقیمی که در آزمایشگاه‌ها و مراکز بیمارستانی وجود دارد، درصدد برآمدیم تا با مدیریت هزینه و صرفه جویی بهینه، بدون کاستن از کیفیت ارائه خدمات، از انجام هزینه‌های بیهوده جلوگیری کنیم. البته لازم به ذکر است نوع رد کردن اظهارنامه و انجام صحیح دستورالعمل‌های مالیاتی می‌تواند در این بین نقش به سزایی داشته باشد.

آنچه در این مقاله به آن تاکید بسیاری شده است نحوه مدیریت و نوع صحیح اداره مرکز بیمارستانی یا آزمایشگاهی مورد نظر است که این مدیریت می‌تواند کادر و پرسنل، مدیریت تجهیزات و مواد مصرفی، مدیریت خرید و انبار و ... را در بر گیرد. با توجه به نکات و مطالبی که در طی این مقاله به آن اشاره شد مهارت‌هایی را می‌آموزید که در جهت ارتباط با مشتری و پرسنل، کار تیمی و مدیریت زمان می‌تواند به شما کمک بسیاری کند. در مجموع توجه به نکات بالا، یادگیری نکات مالیاتی، نحوه صحیح پر کردن اظهار نامه مالیاتی و نحوه صحیح مدیریت می‌تواند بدون کاستن ذره‌ای از کیفیت ارائه خدمات به مشتری و بدون کاستن از اعتبار آزمایشگاه، صرفه جویی‌های زیاد و بهینه‌ای را در هزینه‌های مرکز مورد نظر ایجاد نماید که مطالب فوق ماحصل این مقاله است.

منابع:

۱- مهرداد ونکی. نقش سیستم مدیریت کیفیت در مدیریت هزینه آزمایشگاه بالینی ۶-۹،۷.

۲- محمد جواد غروی. اصول مدیریت در آزمایشگاه‌های پزشکی (کتاب کار مدیریت در آزمایشگاه‌های آسیب شناسی و تشخیص طبی). آیین نامه تأسیس و اداره آزمایشگاه؛ ۸، ۱۱، ۱۶.

۳- سید مهدی ضرغامی. قوانین مالیاتی مخصوص پزشکان. تکالیف مودیان قانون مالیات‌های مستقیم، ۲- ۳،۶-۸.

۴- معافیت ارزش افزوده خدمات درمانی آزمایشگاهی ۱-۲.

5-https://e5.tax.gov.ir/Pages/Action/LawsDocShow/1/3/4/94/4307

سید کامل تقوی نژاد ۹۶/۰۲/۱۸. شماره:۲۰۰/۹۶/۵۰۴. دستور العمل ۹۴-۹۵-۹۶-۱۰۰-۱۱۰-۱۹۶ م.

[Downloaded from labdiagnosis.ir on 2026-11-11]